

Puheenvuoro

Susikonfliktin ratkaisusta

Juha Hiedanpää

Photo: Asko Hämäläinen

Susikonfliktin kuulee olevan ratkaisematon. Konfliktiin on mahdotonta löytää sellaista yksitäistä toimenpidettä tai toimenpiteiden joukkoa, jolla suden läsnäoloon liittyvät moninaiset tieto-, intressi- ja arvoriidat väistyisivät. Ainoa mahdollisuus on yrittää hallita konfliktia.

Ongelmallinen tilanne ei tietenkään muutu sen mukaan, yritetäänkö konfliktia ratkaista vai yritetäänkö sitä hallita. Yrityksissä ratkaista konflikti tunnistetaan kuitenkin yksi olennainen seikka. Konflikti-sanana alkuperä on latinan sanassa *confligere*. *Con* merkitsee yhdessä ja *fligere* vastaan iskemistä. Konfliktissa osapuolten tahdot, ajatukset ja teot iskevät toisiaan vastaan. Konflikti on vastustamista. Se on motivoitunutta haluttomuutta alistua *oikeutta* loukkaavan valtaan. Toisin kuin ratkaisuyritykset, konfliktin hallinta ei lähtökohtaisesti puutu taustalla olevaan vääräyskokemukseen.

Vastustetaanko susipolitiikassa yleistä päämäärää, suomalaisen luonnon monimuotoisuuden vaalimista? Tuskinpa. Vastustetaanko keinoja, joilla monimuotoisuuden suojelua toteutetaan, esimerkiksi suden suojelua itsessään. Tuskinpa, sillä yleisen mielipiteen mukaan kyllä Suomessa susia pitää olla, mutta sudet eivät saa olla ihmisten ilmoilla. Vastustetaanko suden suojelun välineitä, esimerkiksi tiukasta suojelusta poikkeamisen käytäntöjä? Luullakseni nimenomaan kannanhallinnan välineet ovat ristiriidan ydin, vääräyskokemuksen lähde ja vastustuksen kohde.

Susikannan hoidolle laadittiin 2005 kannanhoitosuunnitelma, joka antaa yleislinjan susipolitiikan toimeenpanolle. Lukuun ottamatta poikkeuslupakäytäntöä, jota koskevat säännöt ja periaatteet ovat olleet jatkuvan säädön alla, susireviireille ulottuvat

konkreettiset toimenpiteet ovat jääneet kehittymättömiksi. Tilanteeseen on tietenkin monia perusteita, joista hallinnon resurssipula ja salametsästyksen aiheuttama vaivannäkö ovat kaksi ilmeisintä.

Viime aikoina politiikan suunnittelun ja toimeenpanon kentälle on ilmaantunut uusi työkalu, ”nudge”. Suomeksi se voitaisiin kääntää työtäisyksi. Ajatuksena on, että nudgen tai työtäisyn avulla ongelmallista toimintaympäristöä muokataan siten, että toimijoiden valinnanvapaus säilyy tai lisääntyy, mutta toiminnan seuraukset ovat parempia yksilölle ja yhteiskunnalle. Kuvaava esimerkki nudgesta on karpänen pisuaarissa. Kun Amsterdamin lentokentän miesten WC:n pisuaarien sisäpuolelle liimattiin pienet karpästarat, lattiaroisheet vähenivät 80 prosentilla.

Pisuaarikarpäsen toimivuudesta tuskin vallitsee erimielisyyttä. Hädässä olevien vapautta ei rajoitettu, mutta ympäristöhaitat ja sosiaaliset kustannukset vähenivät. Voisin jopa väittää, että karpäsen hyödystä vallitsee täysi yksimielisyys, *konsensus*. Karpänen toimii ja sillä siisti. Tämän kaltainen asioiden toimivuus syntyy spontaanisti eikä sitä voi ylhäältä päin määrätä (karpäseen ei ole pakko tähdätä) eikä se edellytä toimijoiden yhteisymmärrystä (”kaverit, jos me nyt toimimme yhdessä tässä asiassa, hyvä tulee”). Huomaamattomuus, vaivattomuus ja tuloksellisuus ovat toimivien työtäisyjen piirteitä.

Niin kuin karpänen pisuaarissa, työtäisy kohti yksilön ja yhteisön hyvää on yleensä yksinkertainen. Toimivien yksinkertaisten ratkaisujen keksiminen ei kuitenkaan välttämättä ole helppoa.

Sama keksimisen vaikeus pätee myös ihmisen ja suden suhteiden korjaamiseen. Silti suden ja ihmisen jakamaa ympäristöä on mahdollista muokata yhteiselon sujumiseksi. Mieleeni tulee kaksi työtäisyyttä, joista ensimmäinen on toteutunut ja toinen on mahdollinen.

Ensinnäkin työtäisy voi auttaa ihmisten keskinäisissä suhteissa susireviirillä. RKTL palkkasi ”suisovittelijan” Lounais-Suomeen keväällä 2013. Arkisemmalta titteliltään tutkimusapulainen varmistaa vahinkotapauksia, neuvoo ennaltaehkäisevissä toimissa, edesauttaa vapaaehtoistoimintaa ja seuraa susien tapoja reviereillä, joilla asuu myös paljon ihmisiä. Suisovittelijan työ ei rajoita paikallisten elämää. Hänen läsnäolonsa lisää vapautta, turvallisuudentunnetta ja asioiden sujuvuutta.

Toiseksi työtäisy voi auttaa ihmisen ja suden yhteiseloa reviiirillä. Mitä jos luvallisesti kaadetusta sudesta saisi tuntevan kaatopalkkion? Metsästyseurojen sijaan palkkio kohdistettaisiin alueen yhteisöille, esimerkiksi nuorisotyöhön, riistakasvatukseen, koulu-kyyteihin tai ennaltaehkäiseviin töihin. Palkkio tulisi yksityisiltä lahjoittajilta, jolloin se sanan yhteiskunnallisessa merkityksessä ei olisi keneltäkään pois. Se, että metsästäjät saisivat pitää vahinkoperustaisella luvalla ammutun suden trofeena, lisäisi sudesta saatavaa hyötyä. Työtäisy kannustaisi varmistamaan, ettei susia kaadeta salaa.

Susikonflikti ei väisty kerralla. Mutta sen yli on mahdollista päästä työtäisy kerrallaan.

Työtäisyjen lumo on siinä, että ne tuottavat hyötyä ilman hyödynsaajien erityistä vaivannäköä. Niiden luominen voi edellyttää kovaakin työtä. Toimivien susityötäisyjen keksiminen edellyttää osapuolilta *kompromissia* siitä, että yhteiselon hyväksi yritetään todellakin tehdä jotain. Latinan *conpromittere* tarkoittaa yhdessä tehtyä lupausta.

Susireviirillä elävien ja toimivien lupaukseksi riittää se, että motivoitutaan yhteiseloön, yritetään aktiivisesti keksiä välineitä yhteiselon parantamiseksi. Riistahallinnon lupaus olisi kokeilunhalu, rohkeus säätää yhteiskunnan pelisääntöjä kokeilemisen arvoisten työtäisyjen testaamiseksi. Toimivien työtäisyjen synnyttämisessä uusissa oikeuksissa, velvollisuuksissa ja vapauksissa on huomaamattomamman yhteiselon tulevaisuus.